بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەلەوە

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ـ عیراق

پشت بە حوکمی برگە(١) ی ماددەی (٥٦) لە یاسای ژمارە (١) ی ساڵی (١٩٩٢) ی، هەموار کراوو، لە سەر داوای ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان ـ عیراق، ئەنجومەن لە دانیشتنی ژمارە (١٣)ی رۆژی (١١/١٠/٢٠٠٦) ی خۆیدا، بڕیاری دانانی ئەم یاسایەی خوارەوەی دا:

یاسای ژمارە(١٣)ی ساڵی / ٢٠٠٦

یاسای وەزارەتی بازرگانی هەرێمی کوردستان ـ عیراق

ماددەی یەکەم :

مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە، لەم یاسایەدا، ماناکانی بەرامبەریانە:

یەکەم: هەرێم : هەرێمی کوردستان– عێراق .

دووەم:وەزارەت : وەزارەتی بازرگانی.

سێیەم: وەزیر : وەزیری بازرگانی.

چوارەم: بریکاری وەزارەت : بریکاری وەزارەتی بازرگانی.

ماددەی دووەم :

ئامانجی ئەم یاسایە ئەوەیە کە لەچوارچێوەی چاکترکردنی سەرلەبەری(الشامل) ئابووریدا، ئیش و کاری ئەم وەزارەتە لە فراژوکاری(التنمیة) و بەهێزکردنی بزاڤی ئابووری و بازرگانیدا، بەجۆرێ رێك بخات، کە بەکردار لە سەرچاوەو وزەو توانستەکانی بەردەست، پڕ بەپێست بەرخوردار،(الاستغلال الامثل) بێت. ئەوەشی لەگەڵدا بێ کە بەپێی راو ئاواتی هەرێم پێشنیازی سیاسەتی ئابووری و بازرگانی بۆ فراژوکاری و هاوسەنگ ڕاگرتنی ئابووری و کۆمەڵایەتی پێشکەش بکات.

(ئەرکەکانی وەزارەت)

ماددەی سێ یەم:

وەزارەت ئەم ئەرکوفرمانانەی خوارەوە دەگرێتە ئەستۆ:

یەکەم: رێکخستنی بزاڤی بازرگانیی ناوخۆو دەرەکی بۆ کەرتەکانی سەربە حکومەتی هەرێمی کوردستان.

دووەم: هاندانی کەرتی تایبەت و کەرتی تێکەڵ بەجۆرێ کە بنەماکانی ڕەنێوهانین(عناصر الإنتاج) لە نێوان شارەکانی هەرێم ودەرەوەی هەرێمدا، بەئاسانی بێن وبچن.

سێیەم: بەشداری کردن لە ڕێکخستنی پێوەندییەکانی نێوان هەرێمی کوردستان و ئەو دەوڵەت و ڕێکخراوەو کۆمپانیا بازرگانییانەدا کە خاوەن مۆرکی بازرگانی و ئابوورین، بەجۆرێ کە بەرژەوەندی گەلی کوردستانی تێدابێت.

چوارەم: هاندانی بەکارخستنی سەرمایەی نیشتمانی و، وەکێشکردنی سەرمایەی بیانی، بۆ ئەوەی هاندانی وەبەرهێنان و فراژوکردنی وەبەرهێنان لە کەرتە جۆربەجۆرەکانی هەرێمدا، زامن بێ و، کەش و هەوای لەباری بۆ فەراهەم بکرێ.

پێنجەم: بەرەوچاکتر گۆڕین(تطویر)و بەهێزکردنی بزاڤی ئابووری و بازرگانیی کەرتی تایبەت، بەجۆرێ، کە بتوانێ ڕۆڵی خۆی لە وەدی هێنانی ئاواتی فراژوکاریی (التنمیة) ئابووری و بازرگانیدا، بەهاودەنگی لەگەڵ کەرتەکانی ئابووریدا بگێڕێ.

شەشەم: وەزارەت هەوڵ دەدات، چارەسەری باری یاسایی و ئابووریی ئەو کۆمپانیانە بکات کە ئێستا هەن و سەربە وەزارەتەکەن و کەوتوونەتە ژێر دەسەڵاتی حکومەتی هەرێمەوە، کە سیاسەتی ئابووری و بازرگانی ناوخۆیان بۆ دابنێ و میکانیزمی جێبەجێکردنی وەهایان بۆ بدۆزێتەوە کە لەگەڵ پێداویستەکانی بەکارخستنی ئەو سیاسەتەدا بگونجێ.

حەوتەم: بەستنی ڕێکەوتننامەی ئیقلیمی و نێودەوڵەتیی پێویست بۆ جێبەجێکردنی سیاسەتی ئابووری و بازرگانیی ناوخۆو دەرەکی هەرێم، بەجۆرێ کە سوود بە هەردوو بزاڤی ئابووری و بازرگانی هەرێم بگەیەنێ.

هەشتەم: زامنکردنی هاوبەشبوونی هەرێم لە دانوستان و بەستنی ڕێکەوتننامە و گرێبەستی ئابووری و بازرگانیی نێودەوڵەتیدا، لە چوارچێوەی دانوستان و ڕێکەوتننامەو ئەو گرێبەستانەدا، کە دەسەڵاتی فیدراڵی بەپێی یاسا بەرکارەکان پیادەی دەکات.

نۆیەم: سازدانی هاودەنگی لەگەڵ هەموو وەزارەتەکانی هەرێمدا بەجۆرێکی ئەوتۆ کە بزاڤی ئابووری و بازرگانیی بەهێز بکات.

دەیەم: ئەرکوفرمانی تۆمارکردن و ڕیقابەکردنی بزاڤی کۆمپانیاکانی ناوخۆو کۆمپانیای بیانی و لقەکانیان و وەکالەتە بازرگانییەکان دەگرێتە ئەستۆ.

یازدەم: ئاڕاستەکردنی سیاسەتی بازرگانی بەرەو کاراکردنی بزاڤی ڕەنێوهێنەکی (الانشطة الإنتاجیة) بۆ هاندانی بەدەرەوە فرۆشتن بەجۆرێ کە لەگەڵ بارودۆخی لەباوی ئابووریدا بگونجێ.

دوازدەم: هاندان و فەراهەمکردنی پشتگیری بۆ کەرتی تایبەت، هەروەها هاندانی ئەم کەرتە بۆ کردنەوەو ڕێکخستنی پێشانگا لە هەرێمداو، خۆسازدان بۆ بەشداریکردن لە پێشانگا نێودەوڵەتییەکاندا.

سیازدەم: موراقەبەکردنی شمەکی هاوردەو، ماددەی خۆراك و، پاراستنی بەکاربەر(المستهلك).

(پێکهاتەکانی وەزارەت)

ماددەی چوارەم :

وەزارەت لەمانە پێك دێت:

یەکەم: وەزیر: سەرۆکی باڵاو ، بەرپرسی ئیش وکارو ئاڕاستەکردنی سیاسەت وسەرپەرشتیکردن و ریقابەکردنی وەزارەتەکەیەو، هەموو بڕیارو فەرمان ورێنماییەکیش پێوەندییان بە ئەرکوفرمان و پێکهاتەو سەلاحییات و کاروباری دیکەی هونەری ودارایی وئیداری وڕێکخستنی وەزارەتەکەوە هەیە، بەپێی حوکمەکانی یاسا، لەوەزیرەوە دەردەچیٚ.وەزیر لەبەردەمی ئەنجومەنی وەزیراندا بەرپرسە، چونکە خۆیشی ئەندامێکی هاوکاری ئەنجومەنەکەیە.

دووەم:بریکاری وەزارەت: لە چوار چێوەی سەلاحییاتدا کە پێی دەسپێردریٚ یاریدەی وەزیر دەدات ، لە ئاراستەکردنی وەزارەت و سەرپەرشتی کردنی کاروباریدا.

سێیەم: نووسینگەی وەزیر: فرمانبەریٚ بەپلەی بەڕێوەبەر سەرۆکایەتی دەکا، بڕوانامەی زانکۆیی هەبیٚ، ژمارەییٚ فرمانبەریش یاریدەی دەدەن.

چوارەم: نووسینگەی بریکاری وەزارەت: فرمانبەریٚ بەپلەی بەڕێوەبەر سەرۆکایەتی دەکا، بڕوانامەی زانکۆی هەبیٚ، ژمارەییٚ فرمانبەریش یاریدەی دەدەن.

پێنجەم: ڕاوێژکارەکان: لە چوارکەس زیاتر نابن، مەرجیشە بڕوانامەی زانکۆیان هەبیٚ و، خاوەن ئەزموون و پسپۆڕ بن.

شەشەم–بەڕێوەبەرایەتی گشتیی کاروباری ئیداری ودارایی.

حەوتەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتیی تۆمارکردنی کۆمپانیاکان.

هەشتەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتیی بازرگانی.

ماددەی پێنجەم :

وەزیر، بۆی هەیە، لە پێناوی وەدیهێنانی ئامانجەکانی وەزارەتدا، ڕێکەوتننامە لەگەڵ کەسانی ئاسایی و مەعنەویی خاوەن ئەزموون و پسپۆڕدا لەدەرەوەو ناوەوەی هەرێمدا ببەستیٚ بۆ ئەوەی ئیش و کارو ئەرکیان پیٚ بسپێریٚ بۆ ماوەیەك کە خۆی بە گونجاوی بزانیٚ، ماف و ئیلتیزاماتیشیان، وەزیر خۆی دیاریان دەکا.

ماددەیشەشەم :

یەکەم: ئەرکوفرمان وئیشەتایبەتەکانی پێکهاتەکانی وەزارەت بە پێڕۆ دیار دەکرێن .

دووەم: وەزیر بۆی هەیە ،رێنمایی پێویست،بۆ ئاسانکاری جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەر بکات.

سێیەم: وەزیر بۆی هەیە، هەرکام لە بەڕێوەبەرایەتیەکان یان بەشەکان یان هۆبەکان لە پێکهاتەی وەزارەتەکەدا، بەپێی پێداویستی کارەکانیان، بکاتەوە، یان یەکیانبخا، یان ئیلغایان بکات.

ماددەی حەوتەم:

هەر دەقێك لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا نەگونجێ ، ناخرێتە کار.

ماددەی هەشتەم :

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و، لایەنە پەیوەندیدارە کانیش ، حوکمەکانی ئەم یاسایەجێبەجێ بکەن.

ماددەینۆیەم:

ئەم یاسایە لە ڕۆژی دەرهێنانیەوە دەخرێتەکار و لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا بلاودەکرێتەوە.

عدنان رەشاد موفتی

سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی

کوردستان ـ عیراق

– هۆکارەکانی دانانی ئەم یاسایە –

لەبەر ئەوەی وەزارەتی بازرگانی لە حکومەتی هەرێمی کوردستاندا وەزارەتێکی تازەیەو، بۆ ئەوەش کە بەپێی رەوشی یاسایی هەرێمی کوردستان، پێکهاتەو ئامانج و ئەرکوفرمانەکانی دیاربکرێن و، بزاڤی بازرگانیی لە هەموو ئاستەکاندا رێك بخرێت بە جۆرێ کە فراژووکاریی(التنمية) ئابووری لە هەرێمدا بێتەدی، لەبەر ئەوە، بەزەروور زانرا، کە یاسایەکی تایبەتی بۆ دابنرێ، لەبەر ئەوانە ئەم یاسایە دانرا.